

Brüssel, 2. märts 2022
(OR. en)

6719/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0069(NLE)

JAI 267
FRONT 85
ASILE 23
MIGR 64
COEST 147

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	2. märts 2022
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 91 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU RAKENDUSOTSUS, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse selle tulemusena ette ajutine kaitse

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 91 final.

Lisatud: COM(2022) 91 final

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 2.3.2022
COM(2022) 91 final

2022/0069 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU RAKENDUSOTSUS,

**millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu
nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse
selle tulemusena ette ajutine kaitse**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiivi 2001/55/EÜ kohaldamine käivitatakse nõukogu rakendusotsusega, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning kehtestatakse selle tulemusena põgenikele ajutine kaitse vastavalt selle direktiivi sätetele

Pärast seda, kui Venemaa alustas 24. veebruaril 2022 sõjalist sissetungi Ukrainasse, mõistis Euroopa Ülemkogu samal päeval tehtud järeldustes kõige karmimalt hukka Venemaa Föderatsiooni (edaspidi „Venemaa“) provotseerimata ja põhjendamatu sõjalise agressiooni Ukraina vastu, rõhutades, et Venemaa rikub rängalt rahvusvahelise õiguse ja ÜRO põhikirja põhimõtteid ning seab ohtu Euroopa ja kogu maailma julgeoleku ja stabiilsuse. Euroopa Ülemkogu nõudis, et Venemaa austaks täielikult Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides, mis hõlmab ka Ukraina õigust oma saatuse üle ise otsustada. ELi liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid kinnitasid samuti, et selle agressiooni eest, mis põhjustab inimestele kannatusi ja inimelude kaotust, kannab täielikku vastutust Venemaa valitsus, kes peab oma tegude eest vastutama. Olles solidaarne Ukrainaga, leppis Euroopa Ülemkogu kokku teises sanktsioonide pakettis.

Sellega seoses kutsus Euroopa Ülemkogu üles jätkama tööd valmisoleku tagamiseks kõikidel tasanditel ning palus komisjonil teha ettepaneku erandolukorra meetmete kohta.

Sõda liidu välispiiridel mõjutab Euroopa Liitu otseselt, eelkõige tugevneva rändesurve tõttu, mis tuleneb tuhandetest inimestest, kes otsivad kaitset ELi liikmesriikides. Mõne päeva jooksul on märtsi alguseks Poola, Slovakkia, Ungari ja Rumeenia kaudu Euroopa Liitu saabunud üle 650 000 põgeniku. Võib eeldada, et need arvud kasvavad veelgi. ÜRO kuulutas välja üleskutse anda humanitaarabi, et täita Ukraina kaitse- ja abivajadusi, ning võttis kasutusele Ukraina piirkondliku pagulasküsimuse tegevuskava, milles esitatakse teavet selle kohta, kui palju on abivajajaid ja kellele on abi mõeldud.

Ukrainal on ELiga viisavabadus¹. See tähendab, et Ukraina biomeetrilise passi omanikel ei ole ELi reisimiseks viisat vaja. Pärast seda, kui Venemaa annekteeris ebaseaduslikult *Krimmi* Autonoomse Vabariigi ja Sevastopoli linna, ning pärast Ida-Ukraina sõda saadud kogemuste põhjal võib oodata, et pooled viisavabalt Euroopa Liitu saabuvatest ukrainlastest ühinevad pereliikmetega või otsivad Euroopa Liidus tööd ning ülejäänud pooled taotleavad rahvusvahelist kaitset. Sõltuvalt sellest, kuidas konflikt areneb, võtab EL tõenäoliselt vastu märkimisväärse arvu inimesi. Praeguste hinnangute järgi on võimalik, et relvakonflikti tõttu on sunnitud kodust lahkuma 2,5–6,5 miljonit inimest, kellest 1,2–3,2 miljonit võib taotleda

¹ Määrus (EL) 2018/1806, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab liikmesriikide välispiiride ületamisel olema viisa (määruse I lisa), ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud kuni 90päevaseks viibimiseks mis tahes 180päevase ajavahemiku jooksul (määruse II lisa). Vabastust viisanõudest kohaldatakse ainult nende isikute suhtes, kellel on biomeetriline pass, mille Ukraina on välja andnud vastavalt Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) nõuetele.

rahvusvahelist kaitset. ÜRO pagulaste ülemvoliniku hinnangul võib halvima stsenaariumi korral Ukrainast põgeneda kuni neli miljonit inimest.

Need andmed ning asjaolu, et ELi välispiiride ligiduses toimub ränk sõda, näitavad, et Euroopa Liit seisab tõenäoliselt silmitsi olukorraga, mida iseloomustab ukrainlaste ja konflikti ajal Ukrainas seaduslikult elavate muude kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute massiline sissevool, sest need isikud on sunnitud Venemaa sissetungi tõttu kodust lahkuma.

Vastuseks sellele olukorrale esitab komisjon 20. juuli 2001. aasta ajutise kaitse direktiivi 2001/55/EÜ² alusel ettepaneku nõukogu rakendusotsuse kohta, millega nõukogu saab kindlaks määrata, et toimub konflikti ajal Ukrainas seaduslikult elavate ja sealt lahkuma sunnitud ukrainlaste ja muude kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute massiline sissevool.

Direktiiv 2001/55/EÜ võeti vastu pärast konflikti endises Jugoslaavias, kui inimesed põgenesid esimest korda pärast Teist maailmasõda Euroopas aset leidva relvakonflikti tõttu massiliselt üle kogu Euroopa. Direktiiv kavandati spetsiaalselt nii, et see tasakaalustaks liikmesriikide jõupingutusi ühisel toimetulekul Euroopa-sisese põgenikevooga, pakkudes sõjapõgenikele kohest kaitset ja vältides seeläbi liikmesriikide varjupaigasüsteemide ülekoormamist. Ajutise kaitse direktiivi ja riiklike rakendusmeetmete sätted võimaldavad liikmesriikidel hallata Ukrainast põgenevate inimeste sissevoolu kontrollitult ja tulemuslikult, austades täielikult põhiõigusi ja rahvusvahelisi kohustusi.

Käesoleva ettepaneku eesmärk on käivitada ajutise kaitse direktiivi kohaldamine ning tuua kooskõlas direktiivi artikliga 5 välja peamised elemendid, sealhulgas nende konkreetsete isikurühmade kirjeldus, kelle suhtes ajutist kaitset tuleks kohaldada, ning ajutise kaitse jõustumise kuupäev. Kui nõukogu rakendusotsus on vastu võetud, peavad liikmesriigid kohaldama ajutise kaitse direktiivi ülevõtmiseks ja rakendamiseks võetud meetmeid ning seega täitma oma kohustused ajutist kaitset saavate isikute suhtes, mis on sätestatud direktiivi III peatükis.

Ettepanekuga nähakse ajutine kaitse ette kolmele isikute kategooriale:

- Ukrainas elavad Ukraina kodanikud, kellest on 24. veebruaril 2022 toimunud Venemaa relvajõudude sõjalise sissetungi järel saanud põgenikud;
- Ukrainas seaduslikult elavad kolmandate riikide kodanikud või kodakondsuseta isikud, kellest on 24. veebruaril 2022 toimunud Venemaa relvajõudude sõjalise sissetungi järel saanud põgenikud ning kellel ei ole võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki või -piirkonda tagasi pöörduda selles riigis valitsevate tingimuste tõttu. Nende hulka võivad kuuluda isikud, kellel oli massilise põgenike sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal Ukrainas pagulasseisund või samaväärne kaitse või kes olid seal varjupaigataotlejad. Kolmanda riigi kodanikud, kes elasid põgenike massilise sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal Ukrainas seaduslikult ja pikaajaliselt, peaksid saama ajutise kaitse olenemata sellest, kas neil on võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki või -piirkonda tagasi pöörduda, ning
- kahte eelnimetatud kategooriasse kuuluvate inimeste pereliikmed, juhul kui perekond oli Ukrainas põgenike massilise sissevooluni viinud sündmuste ajal juba olemas,

² EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12.

olenemata sellest, kas pereliikmel oleks võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki tagasi pöörduda. Nõukogu direktiivi 2001/55 kohaselt loetakse pereliikmeks kahest eelnimetatud kategooriast ühte kuuluva inimese abikaasa või vabaabielupartner, kellega tal on stabiilne suhe, juhul kui asjaomase liikmesriigi õigusaktide või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare välismaalaste õiguse alusel võrdväärselt abielus paaridega; kahest eelnimetatud kategooriast ühte kuuluva inimese või tema abikaasa alaealised vallalised lapsed, olenemata sellest, kas nad on sündinud abielust või väljaspool abielu või lapsendatud; teised lähisugulased, kes elasid põgenike massilise sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal perekonna koosseisus ning olid täielikult või osaliselt sõltuvad inimesest, kes kuulub ühte kahest eelnimetatud kategooriast.

Praeguses olukorras on ajutine kaitse kohane vahend. Arvestades Venemaa erakorralist ja pretsedenditut sõjalist sissetungi Ukrainasse ning põgenike massilist sissevoolu, peaks ajutine kaitse võimaldama neil kiiresti kasutada kõikjal liidus ühtlustatud õigusi, mis pakuvad küllaldaselt tasemel kaitset, muu hulgas elamisluba, võimalust asuda tööle või tegutseda füüsilisest isikust ettevõtjana, sobiliku majutuse kättesaadavust, vajalikku sotsiaal-, meditsiini- või muud abi ning elatusvahendeid. Saatjata alaealiste puhul peaks ajutine kaitse lisaks võimaldama neile seadusliku eestkoste. Alla 18aastastel isikutel peaks olema võimalus ka haridust saada.

Ajutise kaitse kehtestamine vähendaks formaalsused olukorra pakilisuse tõttu miinimumini ja oleks seega samuti kasulik nendele liikmesriikidele, kuhu toimub põgenike massiline sissevool, kuna ajutise kaitsega kaasnevad õigused peaksid piirama põgenike vajadust taotleda kohe rahvusvahelist kaitset, mille tagajärjel võidakse asjaomaste liikmesriikide varjupaigasüsteemid muidu üle koormata. Ajutise kaitse direktiivis sisalduvad meetmed ja riiklikud rakendusmeetmed võimaldaksid seega liikmesriikidel hallata põgenike sissevoolu kontrollitult ja tulemuslikult, austades täielikult põhiõigusi ja rahvusvahelisi kohustusi.

Ajutine kaitse aitaks liikmesriikidel valmis olla, et tulla toime rahvusvahelist kaitset taotlevate põgenike praeguse ja peatse sissevooluga Ukrainast. Samuti võimaldaks see liikmesriikidel tegeleda nende ukrainlastega, kes on liitu saanud viisavabalt reisides ja soovivad pärast 90päevase seadusliku liidus viibimise lõppu oma staatust muuta. 2014. aasta kogemuste põhjal võib eeldada, et paljud hakkavad seejärel taotlema rahvusvahelist kaitset, kuna neil muud võimalust ei ole. Käesolev ettepanek vastab seega ka Euroopa Ülemkogu üleskutsele teha tööd valmisoleku tagamiseks ning on osa liidu vastusest rändesurvele, mis tuleneb Venemaa sõjalisest sissetungist Ukrainasse.

Ühtlasi soodustavad ajutise kaitse direktiivi sätted nende liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamist, kes kannavad Ukraina põgenike vastuvõtmise tagajärgi. Kui Ukraina kodanikud on liidu territooriumile lubatud, võivad nad ilma viisata vabalt ELis ringi liikuda ning ühineda perekondade ja sõpradega, kes kuuluvad praegu liidus eksisteerivasse arvukasse diasporaasse, mis aitab hõlbustada jõupingutuste tasakaalustamist liikmesriikide vahel. See aitab liidul ja selle liikmesriikidel tagada Ukrainast saabuva põgenikevoo tõhusa ja kontrollitud juhtimise Euroopa Liidus põgenike massilise sissevoolu ajal.

Nõukogu rakendusotsus võimaldab liidul koordineerida ja tähelepanelikult jälgida liikmesriikide vastuvõtusuutlikkust, et võtta vajadust mööda meetmeid ja pakkuda täiendavat tuge. Ajutise kaitse hõlpsamaks rakendamiseks on direktiiviga kehtestatud liikmesriikidele nõue teha komisjoniga kooskõlastatult omavahel koostööd ja vahetada teavet. Seda saab teha nn solidaarsusplatvormi kaudu, kus liikmesriigid vahetavad teavet oma vastuvõtusuutlikkuse

ning nende territooriumil viibivate ajutise kaitse saanud isikute arvu kohta. Seetõttu nähakse ettepanekuga ette, et komisjon hakkab tegevust koordineerima. Lisaks sellele on viimastel aastatel loodud mitu platvormi, mille eesmärk on tagada liikmesriikidevaheline koostöö. Ettepanekuga nähakse ette, et neist platvormidest tuleb kasutada komisjoni 23. septembri 2020. aasta soovitusel (EL) 2020/1366 (rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava ELi mehhanismi kohta) kohast rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava võrgustikku, kuna see sobib direktiivis 2001/55/EÜ sätestatud halduskoostöö jaoks kõige paremini.

Direktiivi vastuvõtmisele järgnenud aastatel on loodud mitu ELi asutust või tugevdatud nende volitusi. Sel põhjusel on ettepanekus konkreetselt sätestatud, et komisjon teeb koostööd Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex), Euroopa Liidu Varjupaigaameti ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametiga (Europol), et olukorda pidevalt jälgida ja läbi vaadata.

Kooskõlas direktiiviga 2001/55/EÜ on ajutise kaitse kestus üks aasta ja kui seda ei lõpetata muul moel, võib seda pikendada automaatselt kuuekuuliste ajavahemike kaupa kuni ühe aasta võrra. Komisjon võib olukorra jälgimise käigus ja kooskõlas nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ artikliga 6 teha nõukogule igal ajal ettepaneku ajutine kaitse lõpetada, tuginedes asjaolule, et olukord Ukrainas võimaldab ajutise kaitse saanud isikutel turvaliselt ja püsivalt tagasi pöörduda. Komisjon võib ka teha nõukogule ettepaneku ajutist kaitset pikendada, kui esialgset ajavahemikku ei peeta piisavaks, et võimaldada liikmesriikidel olukorda tulemuslikult hallata või kui olukord jätkuvalt ei võimalda ajutise kaitse all olevatel isikutel ohutult Ukrainasse tagasi pöörduda.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Käesolev ettepanek on täielikult kooskõlas ELi varjupaigaõigustikuga, kuna ajutise kaitse direktiiv on Euroopa ühise varjupaigasüsteemi lahutamatu osa ning see oli ette nähtud kasutamiseks erakorralises olukorras, et tulla toime põgenike massilise sissevooluga, nagu praegu Venemaa Föderatsiooni sissetungi tõttu Ukrainasse. Samuti on see täielikult kooskõlas liidu eesmärgiga luua vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala, mis on avatud isikutele, kes neist sõltumatute asjaolude tõttu taotlevad õiguspäraselt rahvusvahelist kaitset Euroopa Liidus.

Ettepaneku elemendid on kooskõlas ka 2020. aasta septembri uue rände- ja varjupaigaleppega ning sellele lisatud seadusandlike ettepanekutega. Leppe raames tegi komisjon ettepaneku tunnistada ajutise kaitse direktiiv kehtetuks ja asendada see täiustatud määrusega, säilitades ajutise kaitse staatuse mõiste, kuid käsitledes laiemalt kriisi ja vääramatu jõuga seotud olukordi rände- ja varjupaigaküsimuste valdkonnas, tagades, et uued Euroopa vahendid toimivad sidusalt leppes esitatud uue tervikliku lähenemisviisi raames. Ent asjaomaste seadusandlike ettepanekute üle peetakse praegu läbirääkimisi ja nende vastuvõtmisega läheb aega. Seepärast ei saa kriisi ja vääramatut jõudu käsitlevat määrust kasutada Ukraina kriisiga seotud kiiret sekkumist nõudvate probleemide lahendamiseks. Ajutise kaitse direktiiv on praegu kehtiv õigusakt, mis on sobiv vahend, mille abil olukord tulemuslikult ja proportsionaalselt lahendada.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Käesolev ettepanek on täielikult kooskõlas vajadusega säilitada tugev välispiir, kuna võimaldab liikmesriikidel menetleda võimalikke rahvusvahelise kaitse taotlusi süsteemselt, ilma et nad oma varjupaigasüsteeme ukrainlastest põgenike massilise sissevoolu korral üle koormaksid, ning aitab sel moel ära hoida probleeme Euroopa Liidu idapiiril asuvates piiripunktides. Ettepanek on kooskõlas ka liidu välistegevusega, näiteks ELi sanktsioonide ja

muude piiravate meetmetega, ning neid tuleks kasutada paralleelselt. Käesolev ettepanek on osa ELi ulatuslikest meetmetest, mis on võetud vastusena Venemaa sõjalisele sissetungile Ukrainasse.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepaneku õiguslik alus on nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel, eriti selle artikkel 5.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Euroopa Liidu toimimise lepingu V jaotisega, milles käsitletakse vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala, antakse teatavad volitused neis küsimustes Euroopa Liidule. Selliseid volitusi tuleb teostada kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 5, st ainult siis, kui saavutada ning seepärast saaks kavandatava meetme ulatust ja mõju arvestades neid paremini saavutada Euroopa Liidu tasandil.

Olukorda, kus liikmesriikide varjupaigasüsteemide nõuetekohane toimimine on relvastatud konflikti piirkondadest põgenenud, Euroopa Liidu naaberriikidest pärit põgenike massilise sissevoolu tõttu ohus, tuleks pidada kogu ELi mõjutavaks ning seetõttu on vaja ELi lahendusi ja ELi toetust. Kõik liikmesriigid peavad kiiresti reageerima ja pakkuma toetust, et sellise sissevooluga tulemuslikult toime tulla ning tagada kogu liidus ühesugused nõuded ja ühtlustatud õigused.

Nende eesmärkide saavutamine eeldab ELi tasandi meetmeid, sest nad on olemuselt piiriülesed. On selge, et üksikute liikmesriikide võetud meetmed ei saa ühise probleemi puhul rahuldavalt täita vajadust ELi ühise lähenemisviisi järele.

Sellist ühist lähenemisviisi ei suuda liikmesriigid eraldi piisavalt saavutada ning kavandatava nõukogu rakendusotsuse ulatuse ja toime tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil. Liit peab sellest tulenevalt tegutsema ja võib võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 3 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega.

• Proportsionaalsus

Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 4 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega kirjeldatakse kavandatud nõukogu rakendusotsuses konkreetset isikute rühma, kelle suhtes otsust kohaldatakse, kuupäeva, mil ajutine kaitse jõustub, ja põgenike hinnangulist hulka.

Kõiki kavandatud meetmete elemente, mis on ette nähtud selleks, et tulla toime konkreetse olukorraga, mis on seotud ukrainlastest põgenike massilise sissevooluga Euroopa Liitu, on kirjeldatud ajutise kaitse direktiivis ja need piirduvad sellega, mis on vajalik, et liikmesriigid saaksid olukorda süsteemselt ja tulemuslikult hallata, tagades samal ajal puudutatud isikute õiguste ja tagatiste osas võrdse kohtlemise. Kooskõlas ajutise kaitse direktiivi nõuetega on nende meetmete kestus ka ajaliselt piiratud ning need on vajalikud selleks, et võimaldada asjaomastel liikmesriikidel lahendada Euroopa Liidu idapoolsetel välispiiridel olukord, mis

ohustab Euroopa Liidu julgeolekut ja stabiilsust. Direktiiv võimaldab liikmesriikidel kohaldada soodsamaid sätteid.

- **Vahendi valik**

Nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ artiklis 5 nõutakse, et nõukogu rakendusotsusega määrataks kindlaks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu olemasolu ja kehtestataks nende ajutise kaitse.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Tõenduspõhine poliitikakujundamine**

Olukorrast tulenevalt valmistati ettepanek ette kiirkorras. Ettepanek sisaldab sätteid komisjoni, liikmesriikide ja ELi asutuste vahelise koostöö kohta, samuti liikmesriikide kohustuse kohta esitada asjakohaseid andmeid ja statistikat rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava ELi võrgustiku kaudu. Tõendid liikumise võimaliku ulatuse kohta põhinevad kõige uuematel andmetel, mida jagatakse rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisiohjamise ELi võrgustiku raames, ning stsenaariumidel, mis on koostatud ÜRO asutuste stsenaariumide alusel riigisiseste põgenike kohta, teabe alusel, mis on kogutud 2014. aasta järgselt toimunud liikumiste (nii varjupaigataotlejate kui ka seadusliku rände) kohta ning mõjutatud piirkondade elanikkonna suuruse ja koosseisu (venelased/mittevenelased) kohta eri stsenaariumide korral. Välja töötati viis esialgset stsenaariumi lähtuvalt Venemaa sekkumise intensiivsusest Ukrainas.

Stsenaariumis D eeldatakse ulatuslikku sõjalist sissetungi Ukrainasse, sealhulgas kolme suurimasse linna: Kiievisse, Harkivisse ja Odessasse, nagu see praegu ongi. Stsenaariumis E eeldatakse vaenutegevuse järsku suurenemist ja tungimist kogu riiki. Nende stsenaariumide põhjal võib eeldada, et Euroopa Liitu siseneb 2,5–6,5 miljonit põgenikku. ÜRO pagulaste ülemvoliniku hinnangul võib halvima stsenaariumi korral Ukrainast põgeneda kuni neli miljonit inimest.

Võttes arvesse suundumusi, mida täheldati pärast 2014. aasta sündmusi seoses elamislubade ja rahvusvahelise kaitse taotlustega, on tõenäoline, et umbes pooled põgenikest sulanduvad arvuka diasporaa võrgustikega üle ELi ning kasutavad seadusliku rände võimalusi peamiselt, kuid mitte ainult „traditsioonilistes“ sihtriikides (Poola, Tšehhi Vabariik, Saksamaa, Itaalia ja Hispaania), ilma et see mõjutaks nende riikide vastuvõtusuutlikkust. Teine pool ehk 1,2–3,5 miljonit isikut võivad taotleda rahvusvahelist kaitset kahe aasta jooksul.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega ning eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Kui hakkas selgeks saama, et Venemaa võib Ukrainas sõjaliselt sekkuda, aktiveeris komisjon korrapärase seiremehhanismi rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisiohjamise võrgustiku kaudu, et konsulteerida liikmesriikidega, Euroopa välisteenistusega ja asjaomaste ELi asutustega ning jagada andmeid, teavet ja seisukohti, millest antakse korrapäraselt aru. Komisjon konsulteeris ka ÜRO pagulaste ülemvolinikuga, kes on olukorda hinnanud ja esitanud asjakohaseid andmeid. Ülemvolinik tervitas toetust, mida mitmed liikmesriigid on väljendanud direktiivi 2001/55/EÜ aktiveerimisele, mille abil saab pakkuda kohest ja ajutist

varjupaika liidus ning hõlbustada vastutuse jagamist Ukrainast põgenevate inimeste eest Euroopa riikide vahel.

- **Põhiõigused**

Käesolevas ettepanekus austatakse põhiõigusi ning järgitakse eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid ja rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, sealhulgas neid, mis tulenevad 28. juuli 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsioonist, mida on muudetud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga.

4. MÕJU EELARVELE

Käesoleva ettepaneku olemusest lähtuvalt ei ole võimalik mõju eelarvele eelnevalt hinnata. See paigutatakse rände, varjupaiga ja piirihalduse valdkonna olemasolevate ELi rahastamisvahendite 2014.–2020. ja 2021.–2027. aasta eelarvesse. Komisjon uurib võimalusi, kuidas siseküsimuste valdkonna fondi kõik võimalused ära kasutada. Kui olukord veelgi halveneb, võib vajaduse korral erandkorras 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku kättesaadavaid vahendeid ümber paigutada. Kui peaks tekkima veel täiendavaid erakorralisi vajadusi, siis on võimalik aktiveerida 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku paindlikkuse mehhanismid.

5. MUU TEAVE

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artiklis 1 on kindlaks määratud, et toimub relvakonflikti tagajärjel Ukrainast lahkuma sunnitud põgenike massiline sissevool liitu.

Artiklis 2 kirjeldatakse, milliste inimrühmade suhtes ajutist kaitset kohaldatakse. Selle sättega kehtestatakse ajutine kaitse Ukrainas elavatele Ukraina kodanikele, kellest on 24. veebruaril 2022 toimunud Venemaa relvajõudude sõjalise sissetungi järel saanud põgenikud. Et järgida nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ mõtet, kehtestatakse artikliga 2 ajutine kaitse ka seaduslikult Ukrainas elavatele kolmandate riikide kodanikele ja kodakondsuseta isikutele, kellest on alates 24. veebruarist 2022 saanud põgenikud ning kellel ei ole võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki või -piirkonda tagasi pöörduda selles riigis valitsevate tingimuste tõttu. Siia hulka võivad kuuluda isikud, kellel oli massilise põgenike sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal Ukrainas pagulasseisund või samaväärne kaitse või kes olid seal varjupaigataotlejad. Kolmandate riikide kodanikele, kes olid põgenike massilise sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal pikka aega seaduslikult Ukrainas elanud, tuleks võimaldada ajutist kaitset olenemata sellest, kas neil on võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki või -piirkonda tagasi pöörduda või mitte.

Kuna on oluline peresid koos hoida ja vältida olukorda, kus ühe ja sama perekonna eri liikmetel on erinev staatus, kehtestatakse artikliga 2 ajutine kaitse ka pereliikmetele, kui perekond oli põgenike massilise sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal Ukrainas juba olemas, olenemata sellest, kas pereliikmel oleks võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki tagasi pöörduda. Pereliikmeks loetakse ajutise kaitse saaja abikaasa või vabaabielupartner, kellega tal on stabiilne suhe, juhul kui asjaomase liikmesriigi õigusaktide või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare välismaalastega seonduva õiguse alusel võrdväärselt abielus paaridega; ajutise kaitse saaja või tema abikaasa alaealised vallalised lapsed, olenemata

sellest, kas nad on sündinud abielust või väljaspool abielu või lapsendatud; ning teised lähisugulased, kes elasid põgenike massilise sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal perekonnaga koos ning olid sel ajal täielikult või osaliselt ajutise kaitse saajast sõltuvad.

Artiklis 3 on sätestatud, et halduskoostöö tagamiseks nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 27 tähenduses kasutatakse peamise platvormina komisjoni rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava võrgustikku. Selle sättega nähakse samuti ette, et liikmesriigid peaksid panustama liidu ühisesse olukorrateadlikkusse, jagades asjakohast teavet integreeritud poliitilise kriisireageerimise korra kohaselt ja konsulteerides vajaduse korral Euroopa välisteenistusega. Samuti on selle sättega ette nähtud, et komisjonil on koordineeriv roll, et tagada koostöö ja teabevahetus liikmesriikide vahel, eelkõige seoses iga liikmesriigi vastuvõtusuutlikkuse seire ja täiendava toetuse vajaduse kindlakstegemisega. Selleks jälgib ja hindab komisjon koostöös liikmesriikide, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex), Euroopa Liidu Varjupaigaameti ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametiga (Europol) pidevalt olukorda. Lisaks peaksid need ELi ametid liikmesriike toetama.

Artiklis 4 on olukorra erakorralisuse ja kiireloomulisuse tõttu sätestatud, et nõukogu rakendusotsus jõustub selle avaldamise päeval.

Ettepanek:

NÕUKOGU RAKENDUSOTSUS,

millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse selle tulemusena ette ajutine kaitse

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiivi 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks põgenike massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel,³ eriti selle artiklit 5,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) 24. veebruaril 2022 alustasid Venemaa relvajõud ulatuslikku sissetungi Ukrainasse mitmest kohast Venemaa Föderatsioonis, Valgevenest ja Ukrainas asumatelt väljaspool valitsuse kontrolli olevatelt aladelt.
- (2) Selle tulemusena on Ukraina territooriumi ulatuslikud alad nüüd relvastatud konflikti piirkonnad, kust on põgenenud tuhanded inimesed.
- (3) Selle sissetungi järel mõistis Euroopa Ülemkogu oma 24. veebruari 2022. aasta järeldustes Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu sõjalise agressiooni Ukraina vastu kõige karmimalt hukka, rõhutades, et tegemist on rahvusvahelise õiguse ja ÜRO põhikirja põhimõtete ränga rikkumisega, millega püütakse õõnestada Euroopa ja ülemaailmset julgeolekut ja stabiilsust. Euroopa Ülemkogu nõudis, et Venemaa austaks täielikult Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides, mis hõlmab ka Ukraina õigust oma saatuse üle ise otsustada. Lisaks märkis Euroopa Ülemkogu, et selle agressiooni eest, mis põhjustab inimkannatusi ja inimeste kaotust, kannab täielikku vastutust Venemaa valitsus, kes peab oma tegude eest ka vastutama. Solidaarsusest Ukrainaga leppis Euroopa Ülemkogu kokku teises sanktsioonide pakettis, kutsus üles jätkama tööd valmisoleku tagamiseks kõikidel tasanditel ning palus komisjonil teha ettepanek erandolukorra meetmete kohta.
- (4) Liit on näidanud ja näitab ka edaspidi oma kindlameelset toetust Ukrainale ja selle kodanikele, kes seisavad silmitsi Venemaa Föderatsiooni enneolematu

³ EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12.

agressiooniaktiga. Käesolev ettepanek on osa liidu vastusest rändesurvele, mis tuleneb Venemaa sõjalisest sissetungist Ukrainasse.

- (5) Selle konflikti tagajärjed mõjutavad juba liitu: muu hulgas on tõenäoline, et konflikti arenedes tekib liidu idapiiridel suur rändesurve. 1. märtsi seisuga on Poola, Slovakkia, Ungari ja Rumeenia kaudu Euroopa Liitu saabunud üle 650 000 põgeniku. Võib eeldada, et need arvud kasvavad veelgi.
- (6) Ukraina on kantud määruse (EL) 2018/1806⁴ II lisasse ja Ukraina kodanikud on vabastatud viisanõudest, kui nad ületavad liikmesriikide välispiiri, et viibida liidus kõige rohkem 90 päeva mis tahes 180päevase ajavahemiku jooksul. Kogemuste põhjal, mis saadi 2014. aastal, kui Venemaa annekteeris illegaalselt *Krimmi* Autonoomse Vabariigi ja Sevastopoli linna ning Ida-Ukrainas toimus sõda, võib oodata, et pooled ukrainlastest, kes saabuval lühikeseks ajaks viisavabalt liitu, ühinevad pereliikmetega või otsivad liidus tööd, ülejäänud aga taotleavad rahvusvahelist kaitset. Sõltuvalt sellest, kuidas konflikt areneb, on praeguste hinnangute põhjal tõenäoline, et liitu saabub relvakonflikti tagajärjel väga suur hulk põgenikke – võimalik, et 2,5–6,5 miljonit inimest –, kellest 1,2–3,2 miljonit võib taotleda rahvusvahelist kaitset. ÜRO pagulaste ülemvoliniku hinnangul võib halvima stsenaariumi korral Ukrainast põgeneda kuni 4 miljonit inimest.
- (7) Need arvud näitavad, et liit seisab tõenäoliselt silmitsi olukorraga, mida iseloomustab põgenike massiline sissevool Ukrainast, et neil põgenikel ei ole Venemaa sõjalise agressiooni tõttu võimalik oma päritoluriiki või -piirkonda tagasi pöörduda ning et põgenike sissevool on nii ulatuslik, et valitseb ilmne oht, et liikmesriikide varjupaigasüsteemid ei suuda saabuajaid menetleda, ilma et see avaldaks ebasoodsat mõju nende süsteemide tõhusale toimimisele või kahjustaks asjaomaste isikute ja teiste kaitset taotlejate isikute huve.
- (8) ÜRO on kuulutanud välja üleskutse anda humanitaarabi, et täita Ukraina kaitse- ja abivajadusi, ning Ukraina piirkondliku pagulasküsimuse tegevuskava, milles esitatakse teavet selle kohta, kui palju on abivajajaid ja kellele abi on mõeldud.
- (9) ÜRO pagulaste ülemvolinik tervitas paljude liikmesriikide väljendatud toetust direktiivi 2001/55/EÜ rakendamisele, kuna see võimaldab kohest ajutist varjupaika liidus ning hõlbustab vastutuse jagamist Ukrainast põgenevate inimeste eest Euroopa riikide vahel.
- (10) Vastuseks sellele olukorrale tuleks kindlaks määrata massilise põgenike sissevoolu olemasolu direktiivi 2001/55/EÜ tähenduses, mille tulemusena kehtestatakse asjaomastele põgenikele ajutine kaitse.
- (11) Käesoleva rakendusotsuse eesmärk on kehtestada ajutine kaitse Ukrainas elavatele Ukraina kodanikele, kellest on 24. veebruaril 2022 toimunud Venemaa relvajõudude sõjalise sissetungi järel saanud põgenikud. Et järgida nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ mõtet, tuleks ajutine kaitse kehtestada ka seaduslikult Ukrainas elavatele kolmandate riikide kodanikele, kellest on alates 24. veebruarist 2022 saanud põgenikud ning kellel ei ole võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki või -piirkonda tagasi pöörduda

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1806, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (ELT L 303, 28.11.2018, lk 39).

selles riigis valitsevate tingimuste tõttu. Nende hulka võivad kuuluda isikud, kellel oli massilise põgenike sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal Ukrainas pagulasseisund või samaväärne kaitse või kes olid seal varjupaigataotlejad. Lisaks ei tuleks Ukrainas pikaajaliselt elanud kolmandate riikide kodanike puhul, kes ei ole Ukraina kodanikud, kohaldada tingimust, et neil ei ole võimalik tagasi pöörduda oma päritoluriiki või -piirkonda, ning seetõttu peaks ajutine kaitse laienema ka neile. Samuti on oluline perekondi koos hoida ja vältida olukorda, kus ühe ja sama perekonna eri liikmetel on erinev staatus. Seetõttu on vaja anda ajutine kaitse ka pereliikmetele, juhul kui perekond oli Ukrainas põgenike massilise sissevooluni viinud sündmuste ajal juba olemas, olenemata sellest, kas pereliikmel oleks võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki tagasi pöörduda.

- (12) Käesoleva otsuse kohaldamisalast tuleks siiski välja jätta kolmandate riikide kodanikud või kodakondsuseta isikud, kes ei ole Ukraina kodanikud ja kel on võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki või -piirkonda tagasi pöörduda ja keda ei saa pidada pikaajalisteks Ukraina elanikeks ega ajutise kaitse saanu pereliikmeteks. Selliste isikute hulka võivad kuuluda kolmandate riikide kodanikud, kes õppisid või töötasid lühiajaliselt Ukrainas sellal, kui toimusid põgenike massilist sissevoolu põhjustanud sündmused, ja kellel on võimalik turvaliselt oma päritoluriiki tagasi pöörduda. Need isikud tuleks siiski lubada liitu humanitaarsetel põhjustel, ennekõike ilma et neilt nõutaks kehtivat viisat või piisavaid elatusvahendeid või kehtivat reisidokumenti, selleks et tagada neile turvaline läbisõit oma päritoluriiki või -piirkonda tagasipöördumiseks.
- (13) Kooskõlas direktiiviga 2001/55/EÜ võivad liikmesriigid ajutist kaitset lisaks käesoleva nõukogu otsusega hõlmatud põgenike kategooriatele laiendada teistele isikutele, kes on olnud sunnitud põgenema samadel põhjustel ning samast päritoluriigist või -piirkonnast. Sellisel juhul peaksid nad nõukogu ja komisjoni sellest viivitamata teavitama. Selles kontekstis kutsutakse liikmesriike üles kaaluma võimalust laiendada ajutist kaitset isikutele, kes põgenesid Ukrainast lühikest aega enne 24. veebruari 2022 pingete suurenedes või kes viibisid vahetult enne nimetatud kuupäeva liidu territooriumil (näiteks puhkusel või tööga seotud põhjustel) ja kes ei saa relvakonflikti tõttu Ukrainasse tagasi pöörduda.
- (14) Praeguses olukorras on ajutine kaitse kõige sobilikum vahend. Kuna Venemaa Föderatsiooni sõjaline sissetung Ukrainasse on oma olemuselt erakorraline ja pretsedenditu ning arvestades põgenike massilise sissevoolu ulatust, peaks ajutine kaitse võimaldama neil vähemalt aasta jooksul kasutada kõikjal liidus ühtlustatud õigusi, mis pakuvad piisaval tasemel kaitset. Ajutise kaitse kehtestamine oleks samuti kasulik liikmesriikide seisukohast, kuna ajutise kaitsega kaasnevad õigused vähendavad põgenike vajadust taotleda kohe rahvusvahelist kaitset ja seega ohtu koormata üle liikmesriikide varjupaigasüsteeme, kuna neist õigustest tulenevalt viiakse formaalsused olukorra pakilisuse tõttu miinimumini. Lisaks sellele on Ukraina kodanikel kui viisavabalt reisivate isikutel liidus vaba liikumise õigus 90 päeva pikkuse ajavahemiku kestel pärast nende territooriumile lubamist. Selle alusel saavad nad valida liikmesriigi, kus nad soovivad kasutada ajutise kaitsega seotud õigusi ning ühineda oma perekonna ja sõpradega, kes kuuluvad praegu liidus eksisteerivate diasporaade suurde võrgustikku. Praktikas hõlbustab see eri liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamist ja vähendab seega survet riiklikele vastuvõtusüsteemidele. Pärast seda, kui liikmesriik on andnud direktiivi 2001/55/EÜ kohase elamisloa, peaks ajutise kaitse saanud isikul – hoolimata tema õigusest reisida

liidus 90 päeva jooksul 180 päeva pikkuse ajavahemiku kestel – olema õigus kasutada ajutisest kaitsest tulenevaid õigusi ainult elamisloa välja andnud liikmesriigis. See ei tohiks piirata liikmesriikide võimalust otsustada anda elamisluba ükskõik millal isikutele, kellel on käesoleva rakendusotsuse kohane ajutine kaitse.

- (15) Käesolev otsus oleks kooskõlas riiklike ajutise kaitse kavadega, mida võib käsitada direktiivi rakendavatena, ja seda saab kohaldada kavu täiendades. Kui liikmesriigil on riiklik kava, mis on soodsam kui direktiiv, peaks liikmesriigil olema võimalus selle kohaldamist jätkata, kuna direktiivi 2001/55/EÜ kohaselt võivad liikmesriigid võtta vastu või säilitada ajutise kaitsega hõlmatud isikute suhtes soodsamaid sätteid. Teisalt, kui kava on ebasoodsam, peaks liikmesriik ette nägema direktiiviga ette nähtud täiendavad õigused.
- (16) Direktiivis 2001/55/EÜ on nõuetekohaselt arvesse võetud liikmesriikidel lasuvat vastutust seoses avaliku korra säilitamise ja sisejulgeoleku kaitsega, kuna see lubab liikmesriikidel põgenikule ajutist kaitset mitte võimaldada, kui on piisavalt põhjust arvata, et ta on pannud toime rahuvastase kuriteo, sõjakuriteo või inimsusevastase kuriteo, nagu need on määratletud rahvusvahelise õiguse aktides, millega nähakse ette selliseid kuritegusid käsitlevad sätteid; ta on enne ajutist kaitset saava isikuna vastuvõtmist pannud väljaspool vastuvõtvat liikmesriiki toime raske mittepoliitilise kuriteo või ta on olnud süüdi ÜRO eesmärkide ja põhimõtete vastastes tegudes. Lisaks lubab direktiiv liikmesriikidel põgenikule ajutist kaitset mitte võimaldada, kui on alust käsitada teda ohuna vastuvõtva liikmesriigi julgeolekule või vastuvõtva liikmesriigi ühiskonnale.
- (17) Ajutise kaitse andmisel peaksid liikmesriigid tagama, et ajutise kaitse saanud isikute andmeid töödeldakse kooskõlas nõuetega, mis on kehtestatud Euroopa Liidu andmekaitseõigustikus, eeskätt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2016/679⁵.
- (18) Käesolev rakendusotsus peaks võimaldama liidul koordineerida ja tähelepanelikult seirata liikmesriikide vastuvõtusutlikkust, et võtta vajadust mööda meetmeid ja pakkuda täiendavat tuge. Direktiivi 2001/55/EÜ kohaselt teevad liikmesriigid komisjoniga kooskõlastatult koostööd ja vahetavad teavet, et hõlbustada ajutise kaitse rakendamist. See peaks toimuma nn solidaarsusplatvormi kaudu, kus liikmesriigid vahetavad teavet oma vastuvõtusutlikkuse ning nende territooriumil viibivate ajutise kaitse saanud isikute arvu kohta. Teabe põhjal, mille mõned liikmesriigid on seni rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava võrgustiku kaudu edastanud, on minimaalne vastuvõtusutlikkus (mis on oluliselt suurem kui liidus elava diasporaa vastuvõtuvõime) enam kui 310 000 kohta. Selle teabevahetuse eesmärgil peaks komisjon asuma koordineeri rolli. Lisaks sellele on viimastel aastatel loodud mitu platvormi, mille eesmärk on tagada liikmesriikidevaheline koostöö. Neist platvormidest peaks kõige paremini nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ kohase halduskoostöö jaoks sobima komisjoni soovitus (EL) 2020/1366 kohane rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava võrgustik. Lisaks sellele tuleks liikmesriike üles kutsuda panustama liidu ühisesse olukorrateadlikkusse, jagades asjakohast teavet kriisidele poliitilist reageerimist käsitleva korra (IPCR) kohaselt. Vajaduse korral

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 11, 4.5.2016, lk 1).

tuleks konsulteerida Euroopa välisteenistusega. Selles kontekstis peaksid liikmesriigid tegema tiheda koostööd ka ÜRO pagulaste ülemvolinikuga.

- (19) Direktiivi 2001/55/EÜ kohaselt peaks ajutise kaitse kestus olema esialgu üks aasta. Kui nimetatud perioodi direktiivi artikli 6 lõike 1 punkti b alusel ei lõpetata, võib seda automaatselt kuuekuuliste ajavahemike kaupa pikendada kuni ühe aasta võrra. Komisjon seirab olukorda pidevalt ja hindab seda. Ta võib mistahes hetkel teha nõukogule ettepaneku ajutise kaitse lõpetada, kui olukord Ukrainas võimaldab ajutise kaitse saajatel turvaliselt ja püsivalt tagasi pöörduda, või ajutist kaitset kuni üheks aastaks pikendada.
- (20) Nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 24 kohaldamisel tuleks viidet Euroopa Pagulasfondile (mis on loodud otsusega 2000/596/EÜ) käsitada viitena Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondile (mis on loodud määrusega (EL) 2021/1147). Kõiki liikmesriikide pingutusi käesolevast rakendusotsusest tulenevate kohustuste täimisel toetatakse rahaliselt liidu vahenditest. Samuti võib konkreetsete hädaabivajaduste rahuldamiseks kaasata vahendeid mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 hädaabi- ja paindlikkusmeetmete kaudu. Lisaks sellele on aktiveeritud ELi elanikkonnakaitse mehhanism⁶. Nimetatud mehhanismi kaudu saavad liikmesriigid taotleda esemeid, mis on olulised nende territooriumil viibivate ukrainlastest põgenike vajaduste rahuldamiseks, ja kasutada selle abi kohaletoimetamisel kaasrahastamist.
- (21) Pärast direktiivi 2001/55/EÜ vastuvõtmist on loodud mitu ELi asutust või suurendatud nende volitusi. Selles kontekstis peaks komisjon tegema koostööd Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex), Euroopa Liidu Varjupaigaameti ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametiga (Europol), et olukorda pidevalt seirata ja hinnata. Lisaks peaksid Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex), Euroopa Liidu Varjupaigaamet (EUAA) ja Europol andma operatiivtuge nende abi taotlenud liikmesriikidele, et aidata neil olukorraga toime tulla, muu hulgas käesoleva rakendusotsuse kohaldamise eesmärgil.
- (22) Käesolevas rakendusotsuses austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid.
- (23) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 4 kohaselt on Iirimaa teatanud 11. aprilli 2003. aasta kirjaga oma soovist osaleda direktiivi 2001/55/EÜ vastuvõtmisel ja kohaldamisel. Seega on käesolev nõukogu rakendusotsus Iirimaa suhtes siduv.
- (24) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva rakendusotsuse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (25) Pidades silmas olukorra pakilisust, peaks käesolev nõukogu rakendusotsus jõustuma selle avaldamise päeval *Euroopa Liidu Teatajas*,

⁶ 2022. aasta 28. veebruari seisuga on seda teinud Slovakkia.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Määratakse kindlaks, et toimub Ukrainast relvakonflikti tagajärjel lahkuma pidanud põgenike massiline sissevool liitu.

Artikkel 2

Isikud, kelle suhtes ajutist kaitset kohaldatakse

1. Käesolevat otsust kohaldatakse selliste järgmiste isikute kategooriate suhtes, kes olid sunnitud põgenema alates 24. veebruarist 2022 tulenevalt Venemaa relvajõudude sõjalisest sissetungist nimetatud kuupäeval:
 - (a) Ukrainas elavad Ukraina kodanikud;
 - (b) Ukrainas seaduslikult elavad kolmandate riikide kodanikud või kodakondsuseta isikud, kellel ei ole võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki või -piirkonda tagasi pöörduda.

Turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki või -piirkonda tagasipöördumise võimatuse nõue ei kehti nende kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute puhul, kes on Ukrainas pikaajaliselt seaduslikult elanud;
 - (c) punktides a ja b osutatud isikute perekonnaliikmed sõltumata sellest, kas perekonnaliikmel on võimalik turvaliselt ja püsivalt oma päritoluriiki või -piirkonda tagasi pöörduda või mitte.
2. Lõike 1 punkti c kohaldamisel tuleks järgmisi isikuid käsitada perekonnaliikmetena, juhul kui pere oli Ukrainas põgenike massilise sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal juba olemas:
 - (a) lõike 1 punktis a või b osutatud isiku abikaasa või temaga püsivas suhtes olev vabaabielukaaslane, kui asjaomase liikmesriigi õigusaktide või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare välismaalasi käsitlevate õigusaktide alusel võrdväärselt abielus paaridega;
 - (b) lõike 1 punktis a või b osutatud isiku või tema abikaasa vallalised alaealised lapsed, olenemata sellest, kas nad on sündinud abielust või väljaspool abielu või nad on lapsendatud;
 - (c) teised lähisugulased, kes elasid perekonna koosseisus põgenike massilise sissevoolu põhjustanud sündmuste ajal ning olid sel ajal täielikult või osaliselt lõike 1 punktis a või b osutatud isikust sõltuvad.

Artikkel 3

Koostöö ja seire

1. Direktiivi 2001/55/EÜ artikli 27 kohaldamisel kasutavad liikmesriigid rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava võrgustikku kooskõlas soovitusega (EL) 2020/1366. Lisaks sellele peaksid liikmesriigid panustama liidu ühisesse olukorrateadlikkusse, jagades asjakohast teavet kriisidele poliitilist reageerimist käsitleva korra kohaselt.
2. Komisjon koordineerib koostööd ja teabevahetust liikmesriikide vahel, eelkõige seoses iga liikmesriigi vastuvõtusuutlikkuse seire ja täiendava toetuse vajaduse kindlakstegemisega.

Selleks seirab komisjon koostöös liikmesriikide, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex), Euroopa Liidu Varjupaigaameti ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametiga (Europol) pidevalt olukorda ja hindab seda, kasutades eespool lõikes 1 osutatud rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava võrgustikku.

Lisaks annavad Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex), Euroopa Liidu Varjupaigaamet (EUAA) ja Europol operatiivtuge nende abi taotlenud liikmesriikidele, et aidata neil olukorraga toime tulla, muu hulgas käesoleva rakendusotsuse kohaldamise eesmärgil.

Artikkel 4

Käesolev otsus jõustub *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*